

A 1546/miljø

Käsittelijä:
Ympäristö- ja luonnonvara-
valiokunta

Liite:
Jäsen ehdotus

Dnro 11-00390-13

Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunnan mietintö koskien

jäsen ehdotusta yhteisten luonnonvarojen turvaamisesta

1. Valiokunnan ehdotus

Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta ehdottaa,

että Pohjoismaiden neuvosto ei ryhdy lisätoimenpiteisiin koskien jäsen ehdotusta yhteisten luonnonvarojen turvaamisesta.

2. Taustaa

Vasemmistososialistinen vihreä ryhmä (VSG) on tehnyt jäsen ehdotuksen yhteisten luonnonvarojen turvaamisesta. Ehdotuksen mukaan lähtökohtana on se, että luonnonvarojen tulee olla kansan omistuksessa ja että luonnonvarojen järkevä käyttö ja suojelu on tulevaisuuden tärkein poliittinen haaste.

Jäsen ehdotuksessa todetaan, että maailman väestönkasvu ja lisääntyvä teollistuminen kasvattavat tulevana vuosikymmeninä energian, veden, kalavarojen ja muiden yhteisten luonnonvarojen kysyntää. Samalla markkinavoimien kamppailu kovenee kaiken energian ja luonnonvarojen hallinnasta. Lainsäädännön kaikkia porsaanreikiä hyödynnetään luonnonvarojen yksityistämiseksi. Sama koskee myös kansainvälisiä sopimuksia ja sääntöjä, muun muassa EU-säännöstöä. Sen vuoksi ehdotetaan, että Pohjoismaiden hallitukset tekevät työtä lainsäädännön ja perustuslain muuttamiseksi tavoitteena turvata kansalaisten oikeudet.

Jotta yhteiskunnan oikeudet tulevaisuuteen voidaan varmistaa, vasemmistososialistinen vihreä ryhmä haluaa, että Pohjoismaiden neuvosto suosittaa Pohjoismaiden hallituksille toimia, joilla voidaan välttää luonnonvarojen vieminen kansalta tai niiden loppuun kuluttaminen tulevien sukupolvien kustannuksella. Sen vuoksi ehdotetaan, että Pohjoismaiden hallitukset pyrkivät säätämään luonnonvarojen asianmukaisesta säilyttämisestä ja hyödyntämisestä perustuslaissa. Ehdotuksen mukaan lainsäädännöllä varmistetaan, että luonnonvarojen hyödyntämis-oikeudesta maksetaan ja että voitto tulee yhteiskunnan hyväksi.

Ehdotuksessa esitetään, että vesi on ihmisoikeus, mutta sitä laiminlyödään, ja että asiaan pitää saada muutos. Ilmastonmuutos tekee veden saatavuudesta vielä aiempaa epävarmempaa. Veden niukkuus ja epätaustainen jakautuminen on jo kuitenkin niin mittavaa, että viime vuosikymmenen aikana veteen liittyviin sairauksiin on kuollut enemmän ihmisiä kuin sotien ja selkkausten vuoksi toisen maailmansodan jälkeen. Valtaistelu vedestä kovenee. Korostetaan, että kaikilla ihmisillä on oltava yhtäläinen oikeus veteen sekä veden saantiin ja että veden on oltava yhteiskunnan omistuksessa. Sen vuoksi ehdotetaan, että kaikki Pohjoismaat liittyvät YK:n päätöslauselmaan vedestä ihmisoikeutena.

3. Lausunnot

Ehdotusta ei ole lähetetty lausuntokierrokselle. Ehdotusta on käsitelty kolmessa ympäristö- ja luonnonvaravaliokunnan kokouksessa.

4. Valiokunnan näkemykset

Jäsenehdotuksen mukaan Pohjoismaiden neuvoston tulisi suositella Pohjoismaiden hallituksille ehdotuksen laatimista välttämättömiksi lakimuutoksiksi siten, että yhteiskunnan oikeus luonnonvaroihin varmistetaan lainsäädännössä ja maiden perustuslaissa. Ehdotuksen mukaan Pohjoismaiden hallitusten tulisi myös varmistaa luonnonvarojen hyvä säilyttäminen ja hyödyntäminen yhteiskunnan, luonnon ja tulevaisuuden parhaaksi ja se, että yhteiskunnan omistuksessa olevien luonnonvarojen hyödyntämisoikeudesta maksetaan. Ehdotuksessa todetaan, että Pohjoismaiden tulee varmistaa lainsäädännön avulla, että energiaa yhteiskunnan tarpeisiin myyvien voimalaitosten ja yritysten omistajuus ja johto on aina yhteiskunnalla ja kansalla, eikä yksityisillä eturyhmillä. Ehdotuksessa toivotaan myös, kansainvälisissä sopimuksissa ja neuvotteluissa vaalittaisiin yllä mainittuja peruseriaatteita. Lopuksi ehdotetaan, että kaikki Pohjoismaat liittyvät YK:n päätöslauselmaan vedestä ihmisoikeutena.

Ehdotuksesta käydyssä keskustelussa on tullut esiin, että ehdotuksen tarkoitus on estää yhteiskunnan omistuksessa olevien luonnonvarojen, kuten veden, öljyn, kaasun ja merien elollisten luonnonvarojen hyödyntämisen yksityistäminen yhteiskunnan etujen varmistamiseksi.

Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunnan enemmistö katsoo, että ehdotus on hyvin laaja. Tarkoitus on hyvä, mutta on epäselvää, mitä tarkoitusta Pohjoismaiden neuvoston suositus tässä yhteydessä palvelisi.

Valiokunta toteaa, että Pohjoismaat ovat omissa lainsäädännöissään pyrkineet huomioimaan yhteiskunnan omistuksessa olevien luonnonvarojen kuten ilman, veden ja meren elollisten luonnonvarojen suojelemisen. Kansainvälisesti tarkasteltuna Pohjoismaiden luonnonvarojen hallintaa pidetään menestyksekkäänä sekä taloudellisen voiton maksimoinnin että luonnonvarojen suojelun kannalta. Valiokunnan enemmistö katsoo, että tätä kysymystä ei ole tarpeen käsitellä.

Valiokunta huomauttaa, että Pohjoismaissa on monia esimerkkejä julkisten ja yksityisten toimijoiden kumppanuuksista yhteiskunnan omistuksessa olevien luonnonvarojen hyödyntämiseksi tavalla, joka maksimoi yhteiskunnan edun. Näitä ovat esimerkiksi öljyn ja kaasun tuotanto merialueilla, yhteisessä omistuksessa olevat metsät ja oikeus kalastuskiintiöihin. Kumppanuuksien laajuus ja toteutus ovat eri maissa erilaisia. Toimiva kumppanuus, jossa yksityiset toimijat maksavat oikeudesta käyttää yhteiskunnan omistuksessa olevia luonnonvaroja, on osoittautunut olevan

Pohjoismaiden neuvosto

A 1546/miljø

Käsittelijä:
Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta

Liite:
Jäsenehdotus

Dnro 11-00390-13

Pohjoismaiden neuvosto

A 1546/miljø

Käsittelijä:
Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta

Liite:
Jäsenehdotus

Dnro 11-00390-13

merkittävä tapa tuottaa kyseiselle valtiolle tuloja. Yleisesti valiokunnan enemmistö suhtautuu myönteisesti kehitykseen tällä alueella, mutta on sitä mieltä, että Pohjoismaiden neuvoston osalta ei ole tarvetta ryhtyä toimiin.

Pohjoismaiden energiamarkkinat ovat monimutkaisia ja poikkeavat toisistaan. Pohjoismaisten sähkömarkkinoiden yhdentyminen on johtanut parempaan energiavarmuuteen Pohjoismaissa. Tavoitteena on loppukäyttäjämärkkinoiden avaaminen vuonna 2015. Pohjoismaiden markkinoilla on lukuisia määriä erikokoisia sekä yksityisessä että julkisessa omistuksessa olevia tuottajia. Valiokunta haluaa tukea tätä moninaisuutta. Valiokunnan enemmistö on sen vuoksi sitä mieltä, että ei ole tarkoituksenmukaista säätää lailla siitä, että energiaa yhteiskunnan tarpeisiin myyvien voimalaitosten ja yritysten omistajuus ja johto olisi aina yhteiskunnalla ja kansalla, kuten vasemmistososialistinen vihreä ryhmä on ehdottanut.

Valiokunta on yhtä mieltä ehdotuksen ajatuksesta vedestä ihmisoikeutena. Ehdotuksen toinen että-lause painottaa oikeutta puhtaaseen veteen. Siinä viitataan YK:n vuonna 2010 hyväksymään päätöslauselmaan vedestä ihmisoikeutena. Norja ja Suomi kannattivat päätöslauselmaa, mutta Tanska, Islanti ja Ruotsi jättivät äänestämättä. Norja kuuluu maaryhmään, joka tekee töitä päätöslauselman seurannan parissa. Ehdotuksen mukaan kaikkien Pohjoismaiden tulisi liittyä päätöslauselmaan. Ehdotuksesta ei kuitenkaan käy ilmi, miten se voisi tapahtua.

Valiokunnan käsitellessä ehdotusta tultiin siihen tulokseen, että tämä ehdotuksen osa voitaisiin hoitaa esittämällä kirjallinen kysymys Islannin, Ruotsin ja Tanskan hallituksille siitä, miksi ne eivät tukeneet YK:n päätöslauselmaa.

5. Päätelmät

Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta ehdottaa,

että Pohjoismaiden neuvosto ei ryhdy lisätoimenpiteisiin koskien jäsen ehdotusta yhteisten luonnonvarojen turvaamista.

Ahvenanmaalla 26. kesäkuuta 2012

Álfheiður Ingadóttir (VG)

Anders Eriksson (ÅF)

Anita Brodén (fp)

Ann-Kristine Johansson (s)

Cecilie Tenfjord-Toftby (m)

Christina Gestrin (r.)

Eeva Maria Maijala (kesk.)

Jan Lindholm (mp)

Janne Sankelo (kok.)

Lauri Heikkilä (ps.)

Margareta Sandstedt (SD)

Peter N. Myhre (FrP)

Thomas Danielsen (V)

Torstein Rudihagen (A)

Pohjoismaiden neuvosto

A 1546/miljø

Käsittelijä:

Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta

Liite:

Jäsen ehdotus

Dnro 11-00390-13

Pohjoismaiden neuvosto

A 1546/miljø

Käsittelijä:

Ympäristö- ja luonnonvaravaliokunta

Liite:

Jäsen ehdotus

Dnro 11-00390-13

JÄSENEHDOTUS

Pohjoismaiden neuvosto

A 1546/miljø

Käsittelijä:
Ympäristö- ja luonnonvara-
valiokunta

Liite:
Jäsen ehdotus

Dnro 11-00390-13

Pohjoismaiden neuvosto

A 1546/miljø

Käsittelijä:
Ympäristö- ja luonnonvara-
valiokunta

Liite:
Jäsen ehdotus

Dnro 11-00390-13

Jäsen ehdotus yhteisten luonnonvarojen turvaamisesta

Ehdotuksen lähtökohtana on se, että luonnonvarat ovat kansan omistuksessa ja että luonnonvarojen järkevä käyttö ja suojelu ovat tulevaisuuden tärkein poliittinen haaste.

Maailman väestönkasvu ja lisääntyvä teollistuminen tulevina vuosikymmeninä kasvattavat energian, veden, kalavarojen ja muiden yhteisten luonnonvarojen kysyntää. Samalla markkinavoimien kamppailu kovenee kaiken energian ja luonnonvarojen hallinnasta. Lainsäädännön kaikkia porsaanreikiä hyödynnetään luonnonvarojen yksityistämiseksi. Sama koskee kansainvälisiä sopimuksia ja sääntöjä, muun muassa EU-säännöstöä.

Jotta yhteiskunnan oikeudet tulevaisuuteen voidaan varmistaa, Pohjoismaiden neuvoston vasemmistososialistinen vihreä ryhmä ehdottaa Pohjoismaiden hallituksille toimia, joilla ne voivat taata sen, ettei luonnonvaroja viedä kansalta eikä niitä kuluteta loppuun tulevien sukupolvien kustannuksella.

Vesi on ihmisoikeus, mutta sitä on laiminlyöty. Tähän on saatava muutos. Ilmastonmuutos tekee veden saatavuudesta vielä aiempaa epävarmempaa. Veden niukkuus ja epätasainen jakautuminen on jo kuitenkin niin mittavaa, että viime vuosikymmenen aikana vedestä johtuviin sairauksiin on kuollut enemmän ihmisiä kuin sotien ja selkkausten vuoksi toisen maailmansodan jälkeen. Valtataistelu vedestä kovenee. Pohjoismaiden neuvoston vasemmistososialistinen vihreä ryhmä korostaa, että kaikilla ihmisillä on oltava yhtäläinen oikeus veteen sekä veden saantiin ja että veden on oltava yhteiskunnan omistuksessa.

Tämän perusteella vasemmistososialistinen vihreä ryhmä kehottaa Pohjoismaiden hallituksia,

että ne laativat ehdotuksen välttämättömiksi lakimuutoksiksi siten, että yhteiskunnan oikeus luonnonvaroihin varmistetaan lailla, ja että ne käynnistävät välttämättömät toimet kansan oikeuksien turvaamiseksi maiden perustuslaissa.

että kaikki Pohjoismaat liittyvät YK:n päätöslauselmaan vedestä ihmisoikeutena.

että luonnonvarojen omistajuus vahvistetaan Pohjoismaiden perustuslaeissa, joissa myös varmistetaan luonnonvarojen hyvä säilyttäminen ja hyödyntäminen yhteiskunnan, luonnon ja tulevaisuuden parhaaksi.

että lainsäädännöllä varmistetaan maksun suorittaminen luonnonvarojen hyödyntämisestä siten, että voitto menee yhteiskunnalle korkona tai vuokrana. Luonnonvarojen käytön tulee kaikissa olosuhteissa olla oikeudenmukaista ja koko yhteiskunnan parhaaksi.

että lainsäädännöllä varmistetaan se, että energiaa yhteiskunnan tarpeisiin myyvien voimalaitosten ja yritysten omistajuus ja johto on aina yhteiskunnalla ja kansalla, eikä yksityisillä eturyhmillä.

että Pohjoismaiden hallitukset voivat aina taata sen, että kansainvälisissä sopimuksissa ja neuvotteluissa vaalitaan yllä mainittuja peruseriaatteita.

Kööpenhaminassa 1. marraskuuta 2011

Álfheiður Ingadóttir (VG)

Alf Egil Holmelid (SV)

Árni Þór Sigurðsson (VG)

Finn Sørensen (EL)

Marianne Berg (v)

Sara Olsvig (IA)

Silvia Modig (vas.)

Pohjoismaiden neuvosto

A 1546/miljø

Käsittelijä:
Ympäristö- ja luonnonvara-
valiokunta

Liite:
Jäsenehdotus

Dnro 11-00390-13

Pohjoismaiden neuvosto

A 1546/miljø

Käsittelijä:
Ympäristö- ja luonnonvara-
valiokunta

Liite:
Jäsenehdotus

Dnro 11-00390-13